

מצגת ליחידת לימוד - סוגת משלים

איסוף וארגון – אילת כ"ץ

מהו משל?

- המשל הוא סיפור דמיוני בעל מוסר השכל .
- הדמויות במשל לקוחות מעולם החי הצומח או הדומם.
- המשל נכתב כדי להעביר מסר מסוים בצורה סמויה .הוא חושף בפנינו אמת שלא תמיד נעימה לשומע בדרך עקיפה.
- המשל מעביר לשומע מסר, ממנו ניתן להפיק לקח.
- כל דמות במשל מייצגת תכונת אופי או רעיון. האריה לדוגמה מייצג את הכוח והעוצמה, השועל מייצג ערמומיות, הטלה תמימות, העורב טיפשות ...
- לכל משל יש נמשל.
- הנמשל מייצג את הרעיון הכללי של המשל את הכוונה אל בני האדם.

מאפייני המשל

- * המשל הוא דמיוני ומשעשע.
- * מספר הדמויות מצומצם.
- * הדמויות המרכזיות במשל הם בדרך כלל בעלי חיים.
- * במשל יש האנשה של בעלי חיים.
- * בין הדמויות נערך דו שיח.
- * במשל יש ניגודים.
- * הזמן והמקום לא מוגדרים.
- * לכל משל יש נמשל ומוסר השכל.

מושגים

משל-

תת סוגה ספרותית השייכת לעולם השיח הספרותי.

ספור קצר או שיר שיש בו כדי ללמד לקח. לכל פרט בסיפור יש משמעות מושאלת.

- המשל מציג בעיה.

- הנמשל מציע פתרון.

נמשל-

פשר המשל, הרעיון שהמשל מכוון אליו. יש פעמים שהנמשל מופיע במשל ויש פעמים שאינו מופיע.

מוסר השכל –

נקרא גם לקח / מסר (מוסר השכל = לקח).
במילה " מוסר " יש את המילה מסר.
במילה " השכל " יש את המילה שכל.

האנשה-

הענקת תכונות אנושיות לבעלי חיים, צמחים ודוממים.

לכל משל יש נמשל ומוסר השכל.

מהו נמשל?

הלקח מן המשל נקרא נמשל.
הנמשל הוא מצב דומה למה שקרה במשל, אך מתייחס לבני אדם.

המושגים המרכזים בסוגת המשל

משל:

סיפור קצר עם מוסר השכל. ברוב המקרים יש במשל בעלי חיים אשר עוברים תהליך של האנשה.

נמשל:

המסר הסמוי (הסודי / הנסתר) שהמשל מתכוון אליו. המסר מצביע על התנהגותם של האנשים.

האנשה:

מתן תכונות אנושיות לבעל חיים. לדוגמא: דיבור, הליכה על שתיים ועוד.

מוסר השכל:

משפט גלוי או סמוי במשל שמטרתו להעביר את המסר של המשל בקצרה.

המשל בתנ"ך

אפשר לומר שבתנ"ך יש מגוון ועושר של משלים.

הספר "משלי-שלמה", אף-על-פי ששם פרטי, שם המלך החכם מכל אדם נקרא עליו, הוא קובץ משלים ופתגמים ואמרי-מוסר ואמרי-בינה, שיצר הרוח העברי והפילוסופיה העממית העברית במשך כמה מאות שנים, עד החורבן הראשון.

בתנ"ך ספר נוסף שהוא בעיקרו אספת-משלים: זה ספר קהלת. המיוחס גם הוא לשלמה, חובר בתקופה מאוחרת יותר.

המשל בתנ"ך

בתנ"ך מופיעים משלים, בעיקר בתוך דברי נבואות. ישנם משלים שמוכרים יותר ואף הפכו לביטויים שגורים בשפה העברית כגון:

משל כבשת הרש

משל יותם

משל החוח והארז

משל הכרם הוא משל שנושא הנביא ישעיה

א אֲשִׁירָה נָא לִידִידִי, שִׁירַת דָּוִדִי לְכַרְמִי: כָּרֶם הָיָה לִידִידִי, בְּקֶרֶן בֶּן-שֹׁמֶן. ב וַיַּעֲזֹקֵהוּ וַיִּסְקָלֵהוּ, וַיִּטְעֵהוּ שָׂרֵק, וַיִּבֶן מִגְדָּל בְּתוֹכוֹ, וְגַם-יִקְבַּ חֶצֶב בּוֹ; וַיִּקְוָה לַעֲשׂוֹת עֲנָבִים, וַיַּעַשׂ בְּאֲשִׁים. ג וַעֲתָה יוֹשֵׁב יְרוּשָׁלַם, וְאִישׁ יְהוּדָה-שֹׁפֵטוֹ-נָא, בִּינִי וּבִין כְּרָמִי. ד מֵה-לַעֲשׂוֹת עוֹד לְכַרְמִי, וְלֹא עָשִׂיתִי בּוֹ: מִדּוּעַ קִוִּיתִי לַעֲשׂוֹת עֲנָבִים, וַיַּעַשׂ בְּאֲשִׁים. ה וַעֲתָה אוֹדִיעָה-נָא אֶתְכֶם, אֶת אֲשֶׁר-אֲנִי עֹשֶׂה לְכַרְמִי: הִסֵּר מְשׁוֹכְתּוֹ וְהָיָה לְבָעֵר, פָּרֹץ גְּדֵרוֹ וְהָיָה לְמֶרְמֶס. ו וַאֲשִׁיתֵהוּ בְתֵה, לֹא יִזְמַר וְלֹא יַעֲדֵר, וְעָלָה שְׁמִיר, וְנָשִׂית; וְעַל הָעֵבִים אֲצִוָּה, מִהֲמָטִיר עָלָיו מָטָר. ז כִּי כָרֶם יְהוָה צִבְאוֹת, בֵּית יִשְׂרָאֵל, וְאִישׁ יְהוּדָה, נָטַע שְׁעִשׂוּעִיו; וַיִּקְוָה לְמִשְׁפָּט וְהִנֵּה מִשְׁפָּח, לְצַדִּיקָה וְהִנֵּה צָעֲקָה.

גדולי הממשילים

איוון קרילוב

ז'אן דה לה פונטיין

איסופוס

הוכן ע"י אנדה לורבר מנחה מחוזית
לתקשורת

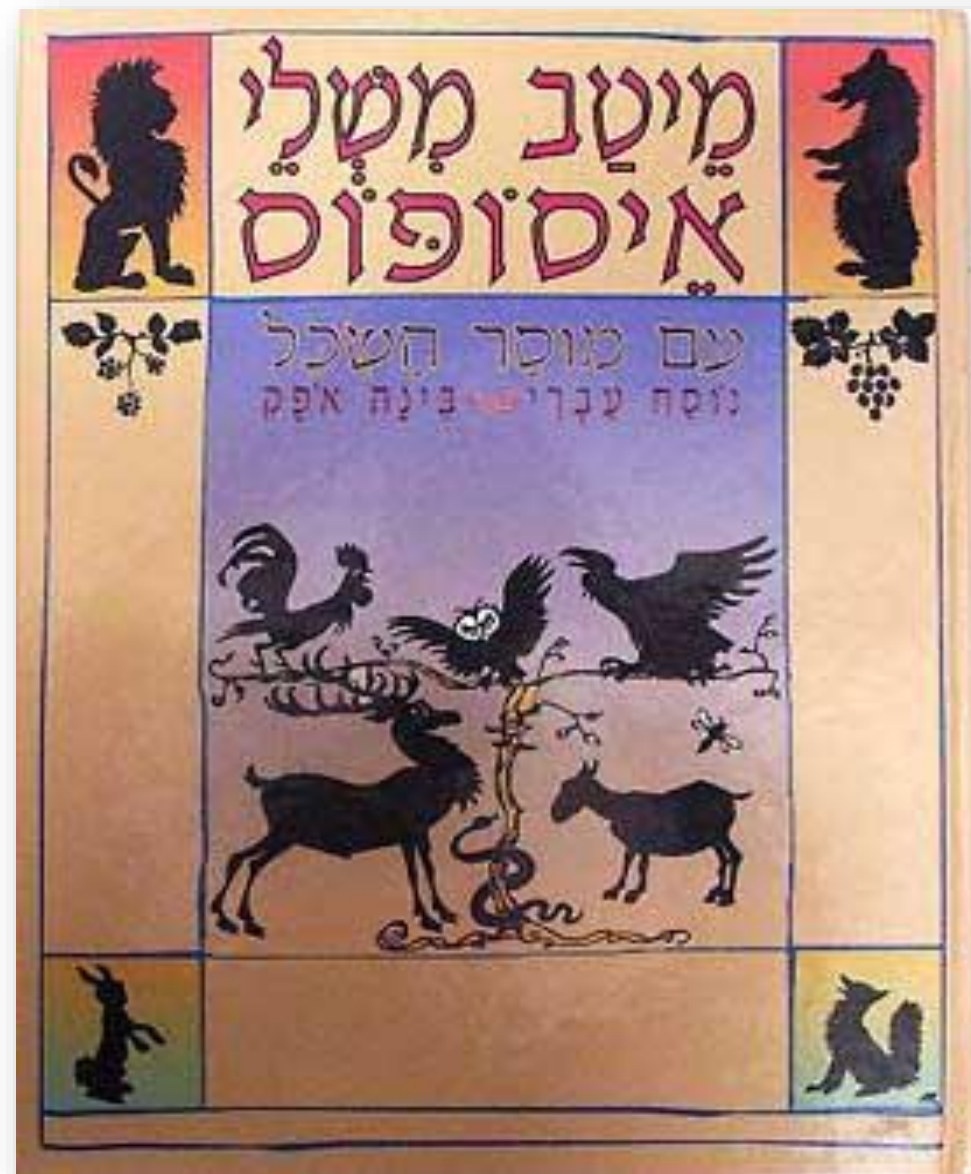
ממשיל: האדם שיצר / סיפר / כתב את המשל.

איסופוס/איזופוס

חי ביוון לפני יותר מ-2500 שנים, לפי המסורת היוונית, הוא מחברם של הרבה משלים קצרים בפרוזה בעיקר משלי חיות. משליו הם מן הידועים ביותר בעולם. תורגמו לכל הלשונות. משלי איסופוס כתובים בצורת סיפור קצר ובלשון פשוטה. בספר עממי קדום מתואר איסופוס כאדם הפגוע בגופו, מכוער, גיבן, כבד פה אך, בעל שכל חריף וכשרון הלצה ושנינה. איסופוס נזכר לראשונה בכתבי ההיסטוריון היווני הירודיטוס מן המאה ה-5 לפני הספירה ונתפרסם במשלים הרבים שסיפר בהזדמנויות שונות. איסופוס עצמו לא כתב דבר.

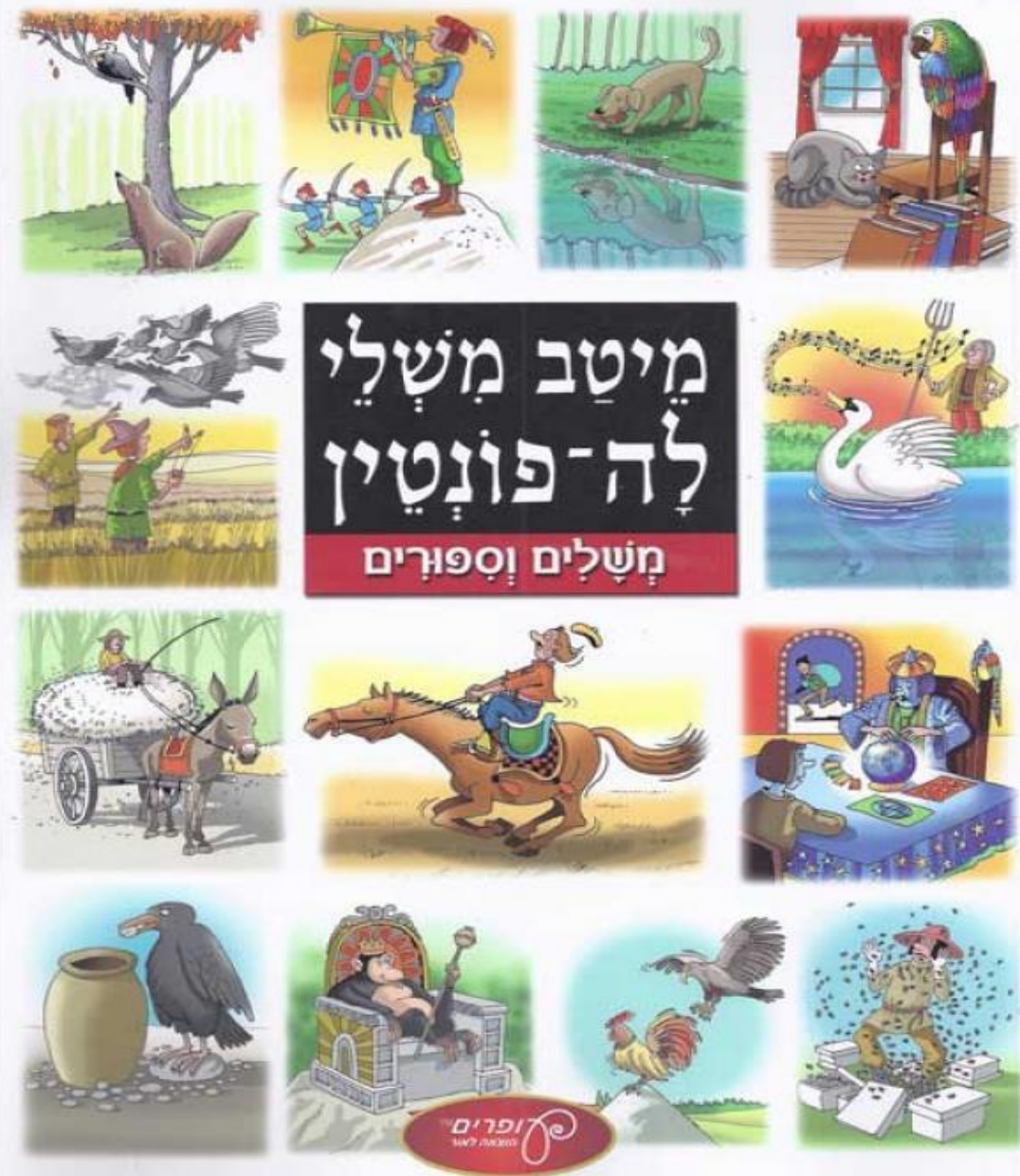
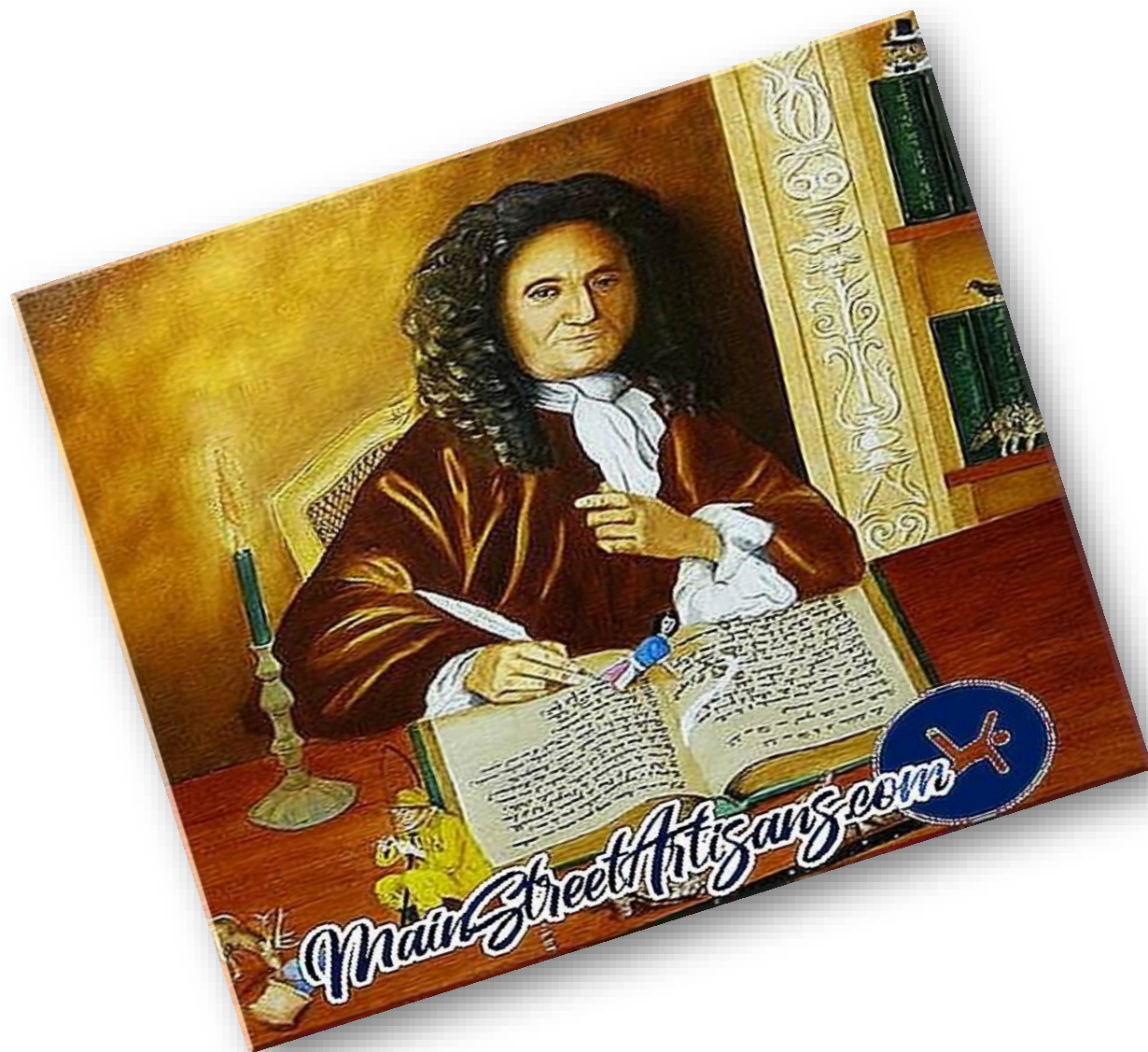
ז'אן דה לפונטיין

חי בשנים 1621-1695, בן למשפחה בורגנית מכובדת, משורר וסופר צרפתי, ידוע כאחד הממשילים השנונים והמוכשרים ביותר, חי כל ימיו כאמן יוצר, את דרכו הספרותית החל בכתיבת סוגים שונים של יצירות, בשלב מאוחר יותר עבר לחיבור משלים שבהם נתגלה כשרונו הייחודי.

משליו הם ברובם עיבוד מקורי למשליו הידועים של איסופוס, הם בנויים לרוב כקומדיות או דרמות זעירות.

בפתיחת המשל מכירים את הגיבורים הראשיים הן בהופעתם החיצונית והן באופיים, במהירות העלילה מגיעה לשיאה, הסיום הוא משפט קצר המבליט את מוסר ההשכל.

נקודת התצפית במשליו היא אובייקטיבית, ישנו דו שיח ומונולוג בן הדמויות, התאמה בין סגנון הדיבור של הדמות לאופייה. במשליו נתן ביטוי לחלשים ולנדכאים .

Fables de La Fontaine

ILLUSTRÉES PAR R. & C. SABATIER

- La Cigale et la Fourmi.
- La Grenouille qui se veut faire aussi grosse que le Bœuf.
- Le Loup et l'Agneau.
- Le Corbeau et le Renard.
- Le Chat, la Belette et le petit Lapin.
- Le Lièvre et la Tortue.

Jean de La Fontaine

1621

1695

SABATIER

ITVF

RÉPUBLIQUE FRANÇAISE
Fables de La Fontaine

LA POSTE 1995

SABATIER

2,80

ITVF

RÉPUBLIQUE FRANÇAISE
Fables de La Fontaine

LA POSTE 1995

SABATIER

2,80

ITVF

איוון קרילוב

יליד רוסיה חי בשנים 1768 - 1884, אביו מת בהיותו בן 9 ומגיל רך נאלץ לעבוד למחייתו, הוא סופח לפרחי הפקידות בבית משפט בו שירת אביו, בעבודתו נתקל בהווי של בורות, מעילות, שוחד, משוא פנים והתעללות בחלש. מכאן שאב קרילוב אוצר רשמים למשליו, הן מצד הלשון ואמרות הכנף של העם, פתגמים שנונים ובדיחות דשנות.

במשל הוא מצא את ייעודו כסופר, ב-1809 הופיע הקובץ הראשון ובו 23 משלים.

משליו הראשונים היו ברובם תרגום או עיבודים של משלי לפונטן ואיסופוס, אך מהרה עבר לכתיבה מקורית והתאים אותם להווי החיים של בני רוסיה. כתב את משליו בחרוזים.

מספר המשלים שחיבר מגיע ל- 200 בקירוב.

איבן אנדרייביץ' קרילוב (1799-1844), כותב אגדות עם ומשלים מפורסם, נולד במוסקבה, רוסיה. קרילוב חי את שנותיו המוקדמות בעיר אורנבורג. אביו היה קצין שנפטר בהיותו של קרילוב בן 10. אמו אשר גידלה אותו לבדה, עברה עמו לסנט פטרסבורג, כשהיה בנה בן 14 בתקווה לזכות בתמיכה ממשלתית, שם החל קרילוב לעבוד בשירות הממשלה.

הוא החל לכתוב סיפורים, סאטירות ואופרות קומיות, כשחוויות האנושיות בעבודתו משמשות אותו בכתיבתו.

ניסיונותיו להוציא לאור מגזין ספרותי סאטירי נכשלו וגרמו לו למאבקים עם הצנזורה, אך בשל מחזותיו הוא קנה לו מקום בחברה הגבוהה.

ב-1805 החל לתרגם את משלי לה-פונטיין הצרפתי, אך הגיע למסקנה כי יש ביכולתו לכתוב משלים משלו. קרילוב כתב בימי חייו כ-200 מחורזים ושנונים, גדושי הומור, שתורגמו לשפות רבות.

ההערכה לה זכה בחייו קבלה ביטוי בדרכים שונות.

האקדמיה הרוסית למדעים קיבלה אותו כחבר לשורותיה וזיכתה אותו

במדליית זהב. ב-1838 נחגג היובל להיותו של קרילוב סופר, בפסטיבל מרהיב בחסות הצאר והוא זכה לקצבה נדיבה עד ליום מותו.

בשפה העברית זכור לטוב תרגומו הנפלא

של חנניה רייכמן. הספר שאויר על ידי

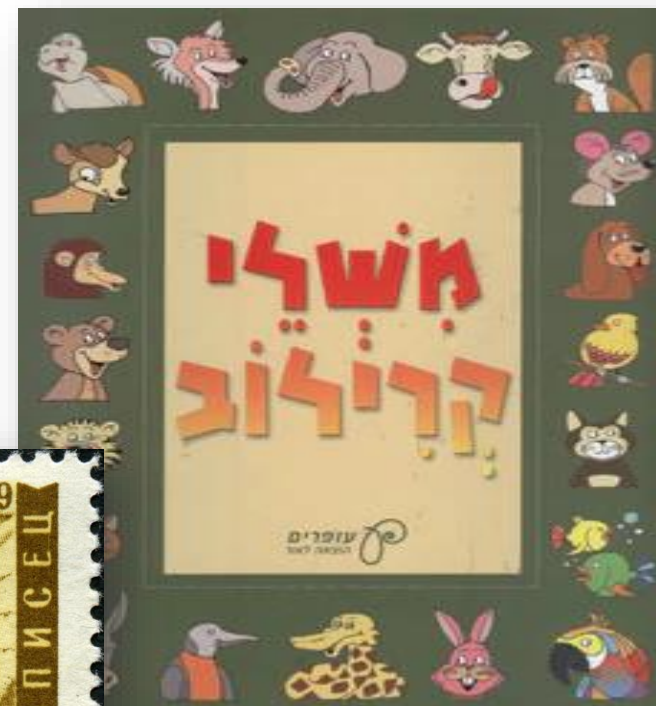
נחום גוטמן, ליווה רבים מאתנו בימי ילדותינו.

Ivan Krylov

ИВАН АНДРЕЕВИЧ КРЫЛОВ
(1799—1844)

הפסל לכבוד איוואן קרילוב בפארק בסנט פטרבורג נחנך בשנת 1855

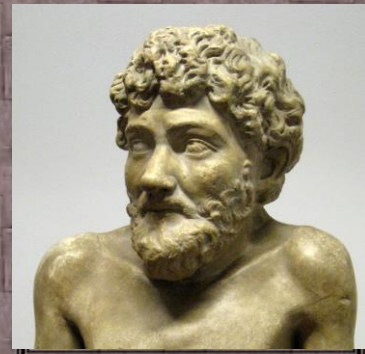
גדולי הממשילים

איוון קרילוב

ז'אן דה לה פונטיין

איסופוס

הוכן ע"י אנדה לורבר מנחה מחוזית
לתקשורת

דוגמאות למשלים של הממשילים

האריה והעכבר/איסופוס

מוסר השכל: רק אורך-רוח,
שמץ סבלנות
טובים יותר מכעס ומכוח.

עכבר טייל על פניו של אריה שישן
במאורה.

התעורר האריה בכעס, תפס את
העכבר בכפו והתכוון לטרוף אותו.
העכבר התחנן על חייו והבטיח לאריה
שאם יחוס על חייו, הוא לא יצטער, כי
העכבר ישלם לו כגמולו.

הרעיון שעכבר קטן יכול לעזור לאריה
גדול כל כך הצחיק את האריה, כל
הכעס שלו חלף והוא הניח לעכבר.
לא עבר זמן רב והאריה נפל ברשת
שטמנו ציידים. הוא שאג בכאב
והעכבר, שהכיר את השאגה, הגיע
מיד, כרסם את הרשת והאריה יצא
לחופשי.

אתה רואה", אמר העכבר, "הנה, כך
יכול עכבר קטן לעזור לאריה הגדול".

האריה והעכבר – נוסחים שונים

נוסח נוסף למשל

הארִיָה והעֵבֶר

היה הִיָּה עֵבֶר קָטָן, שְׁטִיל לוֹ לְבַד בִּיעֵר. הִיָּה זֶה יוֹם אָבִיב יָפָה. לִפְתֹּעַ,
הִבְחִין הָעֵבֶר בְּאַרְיָה יָשָׁן. הָעֵבֶר הִיָּה שׁוֹבֵב וְהַחֲלִיט לְהַפְרִיעַ לְאַרְיָה
בְּשִׁנְתּוֹ. הִתְרוֹצֵץ הָעֵבֶר סְבִיב הָאַרְיָה, דִּלֵּג וְקַפֵּץ וּלְבַסּוֹף קָלַע לוֹ אֶבֶן
קִטְנָה בּוֹל בַּעֵין. הָאַרְיָה הִתְעוֹרֵר מִיד וְזָנַק לָעֵבֶר הָעֵבֶר, תִּפְסָה אֶת
הָעֵבֶר בְּכַפּוֹ וְרָצָה לְבָלוֹעַ אוֹתוֹ.

הָעֵבֶר הִתְחַנֵּן בְּפָנֵי הָאַרְיָה שִׁיִּתֵּן לוֹ לַחֲיוֹת וְהִבְטִיחַ כִּי בְּאַחַד הַיָּמִים
כִּאֲשֶׁר הָאַרְיָה יִהְיֶה בְּצֶרֶה הוּא יַעֲזֹר לוֹ. הָאַרְיָה צָחַק צָחֹק גָּדוֹל וְשִׁחַרַר
אֶת הָעֵבֶר.

וְהָנָה כְּעֶבֶר זָמַן מָה נִתְפַּס הָאַרְיָה בְּמַלְכוּדָתָהּ שֶׁל צִיִּידִים וְנִשְׁאַר תְּלוּיָהּ עַל
עֵץ. הָעֵבֶר הִגִּיעַ בְּמַהֲרָה, כָּרַס אֶת הַחֹבֶל בְּשִׁנָּיו הַחֲדוֹת וְהָאַרְיָה יָצָא
לְחוּפְשִׁי.

אָמַר הָאַרְיָה לָעֵבֶר: "תּוֹדָה לָךְ יְדִידִי".

וּבְלִיבּוֹ חָשַׁב הָאַרְיָה: "לְעוֹלָם אֵין לְדַעַת מִי עָשׂוּי לָעֲזֹר לָךְ בְּעֵת צָרָה".

✓ לְקוֹחַ מִתּוֹךְ: חֲיוֹת לְמִשְׁלַל - מִשְׁלִים קְלָאסִיִּים לְגִיל הָרֶךְ.
הוּצֵאת עֲנַבֵּל 1998.

האריה והעכבר

קראי את המשל ועני על השאלות.

האריה היה יָשָׁן. עכבר, שלא הרגיש באריה, עבר על גופו. הקיץ האריה משנתו ותפסו. ביקש העכבר רחמים באמרו: עזבני לנפשי ואשיב לך טובה. דברי העכבר הצחיקו את האריה והוא עזבו.

באחד הימים צדו ציידים את האריה וקשרוהו בחבל אל עץ. שמע העכבר את שאגת האריה, בא בריצה, כרסם את החבל עד שניתק אותו. אמר העכבר לאריה: הזוכר אתה כי צחקת לי, ולא האמנת שאוכל להשיב לך טובה? והנה עכשיו עיניך הרואות: גם העכבר הקטן יכול לפעמים לעזור לאריה!

נוסח נוסף למשל

האריה והעכבר / איזופוס

אריה, מלך החיות, את שנת הצהרים ישן,
עבר לידו במקרה עכבר קטן.

בזנבו הארוך את אפו של האריה דגדג.

התעורר האריה ושאג בקול גדול:

"הו, עכברון טיפשון,

איך אתה מעז להרגיז את מלך החיות?,"

בידי הכבדה אותך אהרוג".

העכבר הקטן פחד

ביקש את נפשו להציל.

הוא פנה אל האריה ואמר:

"אדון אריה, בבקשה, אל תהרוג אותי,

שחרר אותי, יבוא יום וגם אני אחזיר לך טובה!".

דברי העכבר הצחיקו את האריה עד דמעות,

כיצד עכבר קטן יציל את מלך החיות?.

למרות זאת, שחרר את העכבר והספיק לשכוח מהמקרה.

עבר זמן, ואל היער הגיעו שני ציידים.

הם לכדו את האריה ברשת

ומלך החיות לא יכול היה להשתחרר.

שאג האריה בכל כוחו לעזרה,

אף אחד לא שמע אותו

רק עכבר קטן אחד הגיע:

במהירות כרסם את החבלים ושיחרר את האריה.

העכבר היה מרוצה, פנה אל מלך החיות ואמר:

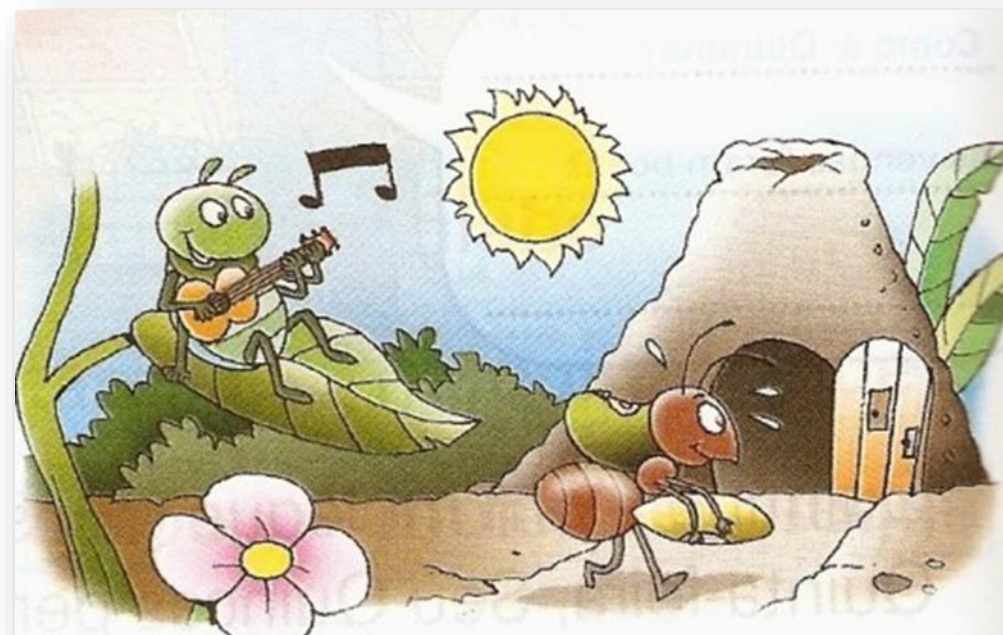
"עכשיו אתה רואה כיצד עכבר קטן יכול להציל את מלך החיות!".

האריה הבין את טעותו ואמר לעכבר:

"אכן צדקת, עלי לכבד גם קטנים וחלשים ממני!".

הצרצר והנמלה – נוסחים שונים

הצרצר והנמלה / קרילוב

ידידנו הצרצר

כל ימי הקיץ שר.

אך פתאום הקור הופיע,

חורף אל הוגן הניע.

בשמים- עננים,

ועצבת בונים.

בשדות אין עוד מזון

והגיע עת רזון.

לרינה, ניגון וזמר

בא הקץ, הסוף, הנמר.

ואיך אפשר לשיר שיר ערש

אם ריקה, ריקה הכרס?

מתבונן סביב צרצר

ומרניש כי צר לו, צר.

אז קרב הוא בזחילה

אל ביתה של נמלה:

"הוי, שכנה טובת הלב...

זה אני... צרצר רעב...

המותר להיכנס

וקצת אוכל לחפש?

אנא, תני לי פת דקה

פן אמות בעוד דקה..."

"זה מוזר צרצר חבר,

מה קרה לך? ספר!

מה עשית כל הקיץ, עת מילאתי את הבית?"

"מה את סחה, נמלה?

מה זה במוחך עלה?

כל הקיץ- שבועות!!!

לי היו רק הופעות.

שימי לב- אני אמר!

לא היה לי רנע זמן..."

"נו, אם כן... הרי הסברתי:

כל עונת הקיץ שרתי..."

"שרת? אז במקום לאכול

קום וצא נא במחול..."

והנמשל של המשל מוכר לבן וגם לבת:

מי שטרח לפני שבת-

הוא יאכל ביום שבת.

הצרצר והנמלה/קרילוב

חממי והאכילי
עד חזור ימי הזיו"
זה מוזר לי, דוד חביב
איך קפץ עלייך עוני?
העמלת, דוד, כמוני?
הוי, בת חמד, מה עמך?
כלום היה לי פנאי לכך?
על דשאנו רך כצמר,
לא פסק משחק וזמר.
איך יכולתי לעבוד?"
ואם כן הרי..."
הרי אמרתי:
כל ימי הקיץ שרתי."
שרת דוד? יפה מאד!
צא עתה אפוא לרקוד?"

כל הקיץ שר ורן
ילק דלג הרקדן
ופתאום פנה לו עורף
תור הגיל- ובא החורף.
נוי שדות נמחה ופג.
נגמרו ימי החג,
כאשר כל עץ ושיח
גג ואוכל לו הבטיח
תור הקור והמצוקה
ממשמש ובא עם שלג
כבר לא שר יותר הילק,
כי הבטן הריקה-
ברינה לה אין כל חלק
בצרה כל כך גדולה
הוא זוחל אל הנמלה:
"רחמי עלי ותני לי

הצרצר והנמלה – איבאן קרילוב

צרצר עצלן-בטלן רקד, קיפץ לו בשדה. כל הקיץ עמלו שוכני היער לאסוף מזון לחורף. בית מרווח בנה לו הבונה; קן תמים ונוח רפדו להן הציפורים. רק הצרצר ישב בטל על עלה והיה שר כל הימים.

החורף בא, מעטה שלג לבש היער. אין שירה על בטן ריקה. סוף סוף נאלץ הצרצר לחפש לו בית ומזון. "אלך אל הנמלה", חשב "תמיד היא עמלה, ובוודאי היא עתה עשירה מאוד".

בא, דפק על הדלת. הציצה הנמלה בזהירות. כשראתה את הצרצר, עיקמה את אפה הקטן באי-רצון.

"מה בקשתך, צרצר?" שאלה בפנים חמוצים.

"ככה, אני... אני... פתח הצרצר את פיו ותחב את ראשו בדלת, כדי ליהנות מחום החדר".

אתה – מה? "רגזה הנמלה. "דבר, הרוח חודרת פנימה" נכנס הצרצר הביתה ויבב: "ביש-מזל אני. אין לי בית ואין לי מזון. את עשירה ואוצרות מזון לך, עזרי לי בצרה, עד שיבוא האביב. ואולי גם חדר לגור בו בביתך הנאה? לא אטריד, בחורף אוהב אני לישון רוב היום."

"באמת?" קראה הנמלה בלעג. "שלי - שלי. אמנם, אוצרות מזון גדולים לי, אבל לא בשבילך הם.

"את הנך השפלה והקמצנית בבריות אשר פגשתי מעודי", התמרמר.

"שפלה - אני ?" אמרה הנמלה. "כשעבדתי קשה בקיץ ובניתי את ביתי לבנה על לבנה, כשסחבתי משאות גרעינים על גבי, אתה מר צרצר, בבקשה, מה עשית אז ?" בגעגועים נזכר הצרצר באותם ימים נפלאים. "בתום השמש על עלה לי התנדנדתי, ובגיל ואושר שרתי." "בלי לדאוג לעתיד? אכן, תיארתי לי כך.

ועתה, רצונך שיצורים טובים ירחמו עליך", אמרה הנמלה. "הסתלק מכאן, אתה וציר צורך!".

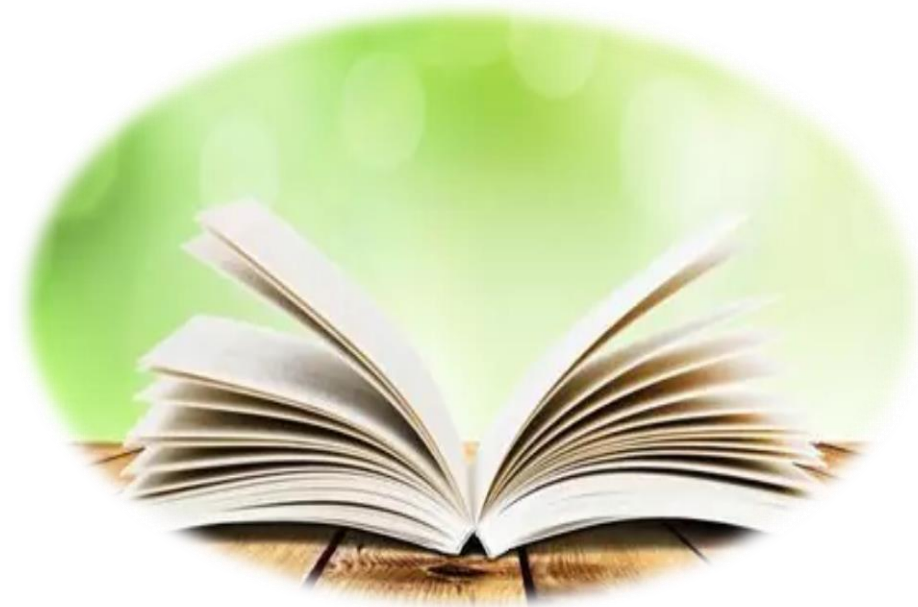
ובאומרה כך פתחה הנמלה בכעס את, הדלת ודחפה את הצרצר החוצה אל השלג והכפור: "שרת כל הקיץ, לך עתה לרקוד".

מה הצטער על עצלותו! עייף נגרר בלילה הקר, ועל-יד כל בית עמד ושר.

פעמים נתנו לו משהו בשכר עמלו, פעמים גרשוהו בחרפה.

מבחר משלים נוספים

משל האינדיאני והזאבים:

"אינדיאני זקן ישב עם נכדו וסיפר לו
שבתוך כל אדם שוכנים שני זאבים
ובניהם מתנהלת מלחמה מתמשכת,
שאינה נפסקת לעולם. הזאב האחד הוא
זאב הרוע, הכעס, הכאב, התסכול, הקנאה
וצרות העין, העצב, העלבון, חוסר ההערכה
העצמית ...

הזאב השני הוא זאב האהבה, הקבלה,
החמלה, החיוך, האושר, התקווה,
התמיכה, הצחוק, החיבה....

שאל הנכד: ואיזה זאב מנצח במלחמה,
סבא?

ענה הסב: הזאב שאתה מאכיל.

הכלב והסוס

בין כלב לבין סוס פרץ וכוּח רב:
מי משניהם עדיף במשק בעליו?
"ראו" לועג נבְּחָן "ראו אֲדוֹן רַם עֶרֶךְ!
לא אֶצְטַעַר אֶף צַעַר קַל
אם תִּגְרַשׁ מִכָּאן בְּכָל־ל.
עֲנִין גָּדוֹל - לַחֲרֹשׁ אוֹ לַדֹּהֲרֵר בְּדֶרֶךְ!
חֲרִישׁ וְהוֹבְלָה -
זוֹ גְבוּרַתְךָ כָּלָה!
לְמָה צִלַּחְתָּ עוֹד מִיּוֹם שֶׁהַכֶּרְנוּךְ?
וְאַלּוֹ אֲנֹכִי - אֶף רָגַע לֹא אֲנוּחָה:
בִּיּוֹם, בְּכַר מִרְעָה, הַצֹּאן אֲנִי שׁוֹמֵר
וּבְלִילוֹת - אֶת הַחֶצֶר."
"נִכּוֹן" עָנָה הַסּוֹס, "אֲמַת אַתָּה אוֹמֵר:
כָּל זֹאת, חֲלִילָה, לֹא הִכְחַשְׁתִּי.
אֲךְ, יְדִידִי, לֹלֵא חֲרָשְׁתִּי -
עַל מָה הִיִּיתָ כָּאן שׁוֹמֵר?"

ברבור, סרטן וזאב המים

ברבור, סרטן וזאב המים
חברו למשך עגלת-מטען.
טורחים, מושכים הם כל הזמן,
בבר הרתמה כמעט פוקעת -
ומשאם לא זו אף צעד.
אין המשא כל-כך מכביד -
אך הברבור מושך שמימה,
זאב המים אף המימה,
והסרטן - אחורנית.

לא לי לדון, במי אשמה זאת -
אך המטען משם לא זו עוד.

השועל והכרם/איסופוס

שועל עבר על פני כרם ורצה להיכנס לתוכו, אך הכרם היה גדור מסביב .
הלך השועל מסביב לכרם ומצא חור בגדר .
רצה השועל להיכנס דרך החור – ולא יכול.
מה עשה?

צם שלושה ימים עד שכחש ונכנס דרך החור.
ישב השועל בכרם שלושה ימים , אכל מן הענבים עד אשר השמין.
ביקש השועל לצאת דרך החור ולא יכול.
מה עשה?

צם עוד שלושה ימים עד שכחש- ויצא.
הפך השועל את פניו אל הכרם ואמר :
"כרם, כרם ! מה יפה אתה! מה טובים פרותיך ! אבל מה הנאה ממך?
רעב באתי ורעב יצאתי "...

השועל והענבים

שועל רעב נכנס לכרם הענב.
שם, למראה הפרי, ממש קרנו עיניו.
אכן, חמדה מאין כמוה!
כל ענבה לאור היום
תבהיק – תבריק כיהלום.
רק זו צרה צרורה: תלוי הפרי גבה.
רץ השועל סחור - סחור לאשכולות - החן,
קרוב הפרי – ונחת אין:
קרוב לעין –
רחוק משון.
שעה תמימה בזבז בכרם, המספן.
סוף – סוף, בלב דוי, הלך משם, מחסר
כל סכויי "כיבוד" – וברוגז רב קרא:
"אמנם, מראה הפרי לא רע,
אך באמת עודנו בסר.
אוי לאוכל אותו ענב:
מיד תקהינה כל שניו!"

השועל והעורב/איסופוס

בוקר אחד מצא העורב פרוסת גבינה, הוא החזיק אותה במקור שלו והתיישב על העץ הגבוה ביותר באזור כדי לאכול אותה .

כך חשב העורב , יראו אותי כולם ויקנאו בי על שזכיתי בפרוסה כה יפה של גבינה . כשעמד העורב לפתוח בסעודה החגיגית , קרב אל העץ השועל , שריח הגבינה עלה באפו .

השועל היה רעב ורצה לזכות בגבינה. עמד השועל לרגלי העץ וניסה למצוא תכסיס .

הוא התחיל לשבח את העורב ואמר לו : "מה נאה אתה ומה יפות נוצותיך ! מתאים לך להיות מלך העופות , חבל רק שקולך אינו נעים "

העורב התנפח מרוב גאווה ורצה להראות לשועל שגם קולו ערב . הוא פתח את מקורו וצרח .

וכך כמובן נפלה הגבינה מפיו . חטף השועל את הגבינה ואכל אותה .

אכן עורב גנדרן" אמר השועל , "אולי יפה מראך , אולי ערב קולך , אבל בשביל להיות מלך העופות , צריך שיהיה גם מעט שכל בקדקוד. "

שתי חביות

בֶּלֶב הָעִיר בְּרָחוֹב הָאֲרִיזוֹת,
הִתְגַּלְּגְלוּ יַחְדוֹ שְׁתֵּי חֲבִיּוֹת.
אַחַת כְּבֵדָה, מְלָאָה יֵין,
שְׁנֵיָהּ - רִיקָה, וְכֻלּוֹס בָּהּ אֵין.
הָרֵאשׁוֹנָה - הִיא מִתְנַהֶלֶת אֵט, לֹאט,
לֹא שׁוֹם רַעַשׁ גָּעֵשׁ... הֵס מִחֻלָּט.
וְאֵלוּ הַשְּׁנֵיָהּ קוֹפְצֹת בְּשֹׁאוֹן
כָּאֵלוּ נִתְקַפָּה בְּשִׁגְעוֹן.
הִיא מְרִימָה אֶבֶק עַד הַשָּׁמַיִם
וּמְקִימָה טָרְטוֹר מִחְרִישׁ אֲזָנִים.
כֹּן, שְׁתֵּיִם חֲבִיּוֹת נִעוֹת בְּיַחַד:
אַחַת בְּנַחַת.
וְהָאַחֶרֶת - פֶּחַד!
אֵךְ בֵּין הַחֲבִיּוֹת הַשְּׁתֵּיִם, יָדִידִי -
קִים הַבְּדֵל נוֹסֵף, גָּדוֹל בְּלִי דִי.
כִּי הַתּוֹעֵלֶת הַבְּדוּקָה וְהַמְבֻהָקֶת
הִיא בְּחִבִּית שֶׁתִּתְקַדֵּם בְּשִׁקָּט.
וְאֵלוּ הָרִיקָה, אֲשֶׁר תִּרְעַשׁ בַּדֶּרֶךְ
קוֹלָה הָרֶם חֶסֶר כָּל עֶרֶךְ.

מה מרמז הפעם המשל?
דבר ידוע... למשל:
זה שמכריז על קיומו ורק צועק
דעו נא, ידידי, כי הוא כלי ריק.
אך המלא לצעק לא ינסה.
הוא את דרכו בשקט יעשה.

© 2007 by David J. Ross

מתוך: משלים וסיפורי זן

שְׁנֵי בִּפְרִיִּים

שְׁנֵי חֲבָרֵי יְלָדוֹת
קָבְעוּ לְהַפְגֵּשׁ
לִיד כֶּפֶר הָעִיר
בְּיוֹם שְׁלִישֵׁי בִּשְׁשׁ.

"אֵל תִּקְנָא בְּמַצְבִּי —
אָמַר אֶחָד (אֵגֶב, שְׁמוֹ צָבִי) —
הָיָה לִי בֵּית וְחִנָּה,
הָיָה לִי לוֹל וּמִרְכָּבָה,
הָיָה לִי כֶּסֶת וְאֶרְוֹת —
הַכֹּל עָלָה בְּלִהְיוֹת."

"אֵיךְ זֶה פִּתְאוֹם פָּרְצָה הָאֵשׁ?"

"אֶתָּה וְנָדָא לֹא תִנְחַשׁ.
בְּכָל אִשָּׁם אֵינָה טָפֵשׁ.

הִלַּכְתִּי לִי אֶל הָאֶסֶם
חָצִי שְׂכוֹר וּמִבְסָם
וּבִגְדֵי — נוֹ תִשְׁעַר —
פְּמוֹט קֶטָן עִם גֵּר בּוֹעֵר.
אֶתָּה חִיָּב הֵיטֵב לְזָכוֹר
הָיִיתִי אֲזַי מִמֶּשׁ שְׂכוֹר.
נָפַל הַגֵּר עִם הַפְּמוֹט,
הָאֵשׁ עָשְׂתָה מִמֶּשׁ שְׁמוֹת
וּבִעֲרָה שְׁעוֹת שְׁלָמוֹת.

עֲכָשׁוּ, תְּבִין, אֲנִי עָנִי.
חֲסַר רְכוּשׁ וְעֶצְבָּנִי."

"הוּא יְדִידִי, הוּא חֲבִיבִי, —
אָמַר אֲזַי חֲבָרוֹ שֶׁל צָבִי —
גַּם מַצְבִּי מִמֶּשׁ קָשָׁה"
(בְּמַעַט שְׂכָחְנוּ: שְׁמוֹ מִשָּׁה).

"כְּפִי שֶׁתִּרְאֶה, הוּא אֶלְלִי,
אֲנִי נֹכַח בְּשִׁתִּי רִגְלִי.
רַק בְּעֶזְרַת הַהֲלִיכוֹן
אֶצְעֵד מְעַט בְּבִטְחוֹן.

הַכֹּל בְּלִיל הַחֹג קָרָה
אֲנִי שְׁתִּיתִי לְשִׁכְרָה.
בַּחוּץ יָרַד מִטֵּר סוֹחֵף
וּבְשִׁנְרָתִי לִפְרִתִּי"

"רָצִיתָ בִּירָה?"

"בְּנִדְאִי!
לְמִרוֹת שְׂכָבִר שְׁתִּיתִי דִּי.
הִחְלַטְתִּי קֶצֶת לְהַזְהִיר
לְכֹן כְּבִיתִי אֶת הַגֵּר
וְהַמְרָתִי הָיָה אֶפֶל.
הַרְגַּשְׁתִּי אֵיךְ אֲנִי נוֹפֵל.

הָיָה כְּאֵב. הָיָה דְמוּם.
הָיִיתִי, כְּמוֹכֵן, הֶמוּם.
מֵאֲזֻ הַפִּכְתִּי בְּעַל מוּם."

שָׁמְעָה אֶת דְּבָרֵיהֶם
שֶׁל שְׁנֵי הָאֲמָלָלִים
אִשָּׁה אַחַת נִחְמָדָת
עִם שְׁנֵי סָלִים גְּדוֹלִים

וְעַל שְׁנֵיהֶם לִבָּה נִכְמַר
אֲבָל הָיָה לָהּ מָה לֹאמֹר:

"עִם גֵּר דּוֹלֵק אוֹ בִּלְעָדִי
יֵשׁ לְקַח לְשִׁנְיָכֶם יַחְדָּו.

דְּבָרִים כְּאֵלֶּה הֵן קוֹרִים
לֹא בְּמִקְרָה לְשִׁכּוֹרִים.
אֶתָּה בְּלִי כְּלוּם
אֶתָּה עִם מוּם —
אֵל תִּשְׁתַּכְּרוּ,
זֶה הַסָּכוּם."

אִם שְׁתִּיתָ לְשִׁכְרָה
אֶתָּה צָפוּי לְעוֹד צָרָה.
אֲפָשֶׁר לֹאמֹר זֹאת בִּקְצָרָה —
תָּמִיד לְהַשְׁתַּכֵּר זֶה רָע.